

ผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์
โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ
Achievements and Guidelines for Developing Teaching and Learning Management via
Online System During the COVID-19 Situation of
Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist Callage

กนต์ ศรีหาล้า
วิภาชน์ เทศน์ธรรม
พระครูประสิทธิ์ศีลคุณ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ
Kanta Srilah
Wipat Thestham
Phrakhruprasitseerakuna
Mahamakutbuddhist University Yasothon Buddhist College
Email: kantasrilah@gmail.com

วันที่รับบทความ: 14 ธันวาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 28 ธันวาคม 2566

Received: December 14, 2023; Revised: December 26, 2023; Accepted: December 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจและแนวทางการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 รวมถึงผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ และเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังใช้ระบบออนไลน์ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ศึกษาเชิงปริมาณใช้ข้อมูลจากประชากรจำนวน 261 คน และเชิงคุณภาพจำนวน 40 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยรวมพารามิเตอร์ (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การตรวจสอบค่าคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด การตรวจสอบค่า t ค่า df และค่า Sig ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอธิบายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.44$, $\sigma = 1.85$) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สามารถสะท้อนผ่านความสามารถในการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบและจัดประเภทสิ่งแวดล้อมทุกชนิดที่อยู่รอบกาย และความสามารถทางด้านภาษา การนับ การรู้ค่าของจำนวน และความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์รอบตัวทุกชนิด ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการศึกษาควรเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติเป็นการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการ พร้อมมุ่งส่งเสริมปัญญาไทย

และทุนปัญญาโลก อีกทั้งต้องเน้นผลต่อผู้เรียน และมุ่งยกระดับแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพผ่านการพัฒนา และสร้างปัญญาชนโดยปัญญาชนดังกล่าวมี 2 ระดับ คือ ประชาเมธีและปราชญ์อภิบดี และการเปรียบเทียบผล การเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ระบบออนไลน์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยระบบออนไลน์ ($\mu = 74.86$, $\sigma = 5.97$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\mu = 60.64$, $\sigma = 5.24$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การศึกษาผ่านระบบออนไลน์; โควิด-19; ผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนา

Abstract

This research aims to investigate satisfaction levels and instructional management approaches through online learning during the COVID-19 pandemic. It also seeks to assess the effectiveness of online instructional management and compare self-learning outcomes before and after utilizing online systems at the undergraduate level in Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist College. This research employs a mixed-methods approach. The quantitative study used data from 261 people, and the qualitative study used data from 40 people. The research utilized questionnaires, group discussions, and in-depth interviews as research tools. Data analysis involved inferential statistics, including percentages, mean values (μ), standard deviations (σ), checking for the range of scores, conducting t-tests, examining degrees of freedom (df), and determining significance values (Sig). The statistical analysis was performed using a pre-existing computer program. Qualitative data analysis included interpretation, analysis, synthesis, and explanation of findings through content analysis.

The research findings reveal that satisfaction with online instructional management during the COVID-19 situation is generally high ($\mu = 3.44$, $\sigma = 1.85$). The development directions for online instructional management can be reflected through the ability to observe, categorize, compare, and classify various environmental elements around oneself, as well as language proficiency, numeracy, knowledge, understanding of the environment, and experiences of various kinds. The educational management effectiveness should aim to foster individuals, create job opportunities, and contribute to the nation through an integrated and comprehensive education. Furthermore, it should aim to support and fund Thai intellectual resources and global intellectual resources. Additionally, there should be a focus on the impact on learners and efforts to elevate the workforce to a high-quality level through the development and cultivation of intellectual individuals. This intellectual development is

categorized into two levels: namely Prachamethee and Prachayathibodi. Comparing self-learning ability before and after using online system, and comparing learning outcomes before and after using the online system, it was found that the learning effectiveness after using the online system ($\mu = 74.86$, $\sigma = 5.97$) was significantly higher than before learning ($\mu = 60.64$, $\sigma = 5.24$) at a statistically significant level of .05

Keywords: Online education; COVID-19; Achievements and development guidelines

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกระดับ ซึ่งมีพระราชบัญญัติแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นต้น (ธนิศา เทพอินทร์, 2564) รวมถึงการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการปฏิรูปโดยการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนโดยหวังว่าอุดมศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมาย “quality, efficiency, equity” และ “relevancy” ให้กับประเทศชาติและสังคม (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: ก) ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน สามารถก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ รวมถึงรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) รวมทั้งต้องยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและส่งเสริมการผลิตกำลังคนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลก ซึ่งจากข้อมูลการประชุมเศรษฐกิจโลก พบว่า ประเทศไทยมีคุณภาพระบบการศึกษาอยู่ลำดับที่ 65 และคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอยู่ลำดับที่ 78 จากทั้งหมด 137 ประเทศทั่วโลก (Klaus Schwab, 2018:287) สอดคล้องกับการประเมิน PISA (Programme for International Student Assessment) ที่พบว่า ผลการประเมินของประเทศไทยทั้งสามด้านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ และมีนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานถึง 46.7% ที่ผลการประเมินไม่ถึงระดับ 2 ซึ่งตามเกณฑ์ของ PISA จัดว่าเป็น “ระดับพื้นฐานต่ำสุด” (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) 2558: 5) สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2556:28) ที่ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) พบว่า ตัวบ่งชี้พื้นฐานที่สำคัญยังอยู่ในระดับพอใช้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ ขณะที่ผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ด้าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่สามารถ

นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ เป็นต้น (พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และชนิตา พิลาย, 2563: 38) ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาเหล่านี้หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่เร่งแก้ไขอย่างจริงจังจะทำให้เด็กที่ต้องอยู่ในระบบนี้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ และต้องออกจากระบบการศึกษาในที่สุด การแก้ไขปัญหานี้จึงต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและประโยชน์ของนักเรียนและครูทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคุ้มค่าในการลงทุนพัฒนากำลังคนของชาติในระยะยาว (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557) โดยสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ที่จะส่งเสริมนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน 2) ปัจจัยด้านผู้เรียน เกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียน 3) ปัจจัยด้านครู เทคนิคและคุณภาพการสอน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน (เลิศสุขุม ปังสุด, 2565: 61-62) ในยุคนี้ที่เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้า น่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก่อให้เกิดการแข่งขันในการศึกษาส่งผลให้โลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงาน และสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคมให้สามารถแข่งขันในระดับสากล การเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทำให้บุคคลมีการริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดแรงจูงใจในการเรียนที่ดี และเน้นการเรียนรู้โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้แบบอิสระ (ทิพา ดวงตาเวียง, 2548:23) เป็นการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล ความก้าวหน้าด้านการเรียนของตนเอง (Knowles, M , 1975) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แสวงหาความรู้จัดหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้รวมทั้งเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Dixon, 1992) ซึ่งเชื่อมโยงกับสาเหตุสำคัญในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ คือการเรียนการสอนระบบออนไลน์มีมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนการสอนตามปกติ เพราะมีรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย มีอิสระ มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้และความเหมาะสมกับโลกยุคใหม่ (อมรวิรัช นาคทรพร, 2542, หน้า 12) อีกทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2560-2579) ได้ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการศึกษาหาความรู้และเรื่องทั่วไปอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา แต่ข้อเท็จจริงพบว่าผู้เรียนมีปัญหาด้านการเรียน และมีข้อจำกัดอยู่มาก ปัญหาอันเนื่องมาจากการไม่เข้าใจระบบการเรียนการสอน ปัญหาเหล่านี้ทำให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกระบวนการผลิตพัฒนา และเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับรวมถึงผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในปีพุทธศักราช 2562 เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ได้รับการขนานนามว่า “Coronavirus Disease 2019: COVID-19” โดยมีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก และแพร่ระบาดเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 และประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้

ประกาศให้การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาเป็นภาวะฉุกเฉินระหว่างประเทศและเป็นการระบาดใหญ่ทั่วโลก โดยรัฐบาลไทยได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน กรณีการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID 19 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (new normal) มีการกำหนดมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) การทำงานที่บ้าน (work from home) และการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้แนวคิด “โรงเรียนหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” (ณัฐพล ทีปสุวรรณ, 2563) รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ต้องปรับตัวตามวิถีชีวิตแบบใหม่เช่นกัน มีการจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ปรับการวัดและประเมินผลให้มีความเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จัดตามประกาศของมหาวิทยาลัยและของคณะกรรมการควบคุมโรคจังหวัดยโสธร แต่ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหาและอุปสรรคมากมายสะท้อนผ่านตัวนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและสำรวจปัญหาความต้องการจำเป็น (จปฐ.) และปัญหาของการเรียนการสอนระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร รวมถึงสภาพปัญหาของการเรียนการสอนระบบออนไลน์ในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านโทรศัพท์และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น line, facebook เป็นต้น พบปัญหาที่สะท้อนโดยภาพรวมได้ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาบทเรียน ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมดของเนื้อหาในรายวิชที่นักศึกษาเรียน 2) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ นักศึกษาบางส่วนไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการมีส่วนร่วมน้อย 4) ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ยังไม่มีการวัดและการประเมินผลระบบออนไลน์ที่มีคุณภาพเท่าที่ควร และ 6) ด้านจำนวนรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ยังไม่ครบทุกรายวิชา ทำให้นักศึกษาที่สนใจในบางรายวิชาไม่สามารถเข้าเรียนได้ เป็นต้น

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร รวมถึงเพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (ปรับปรุง พ.ศ. 2566) ในโอกาสต่อไป

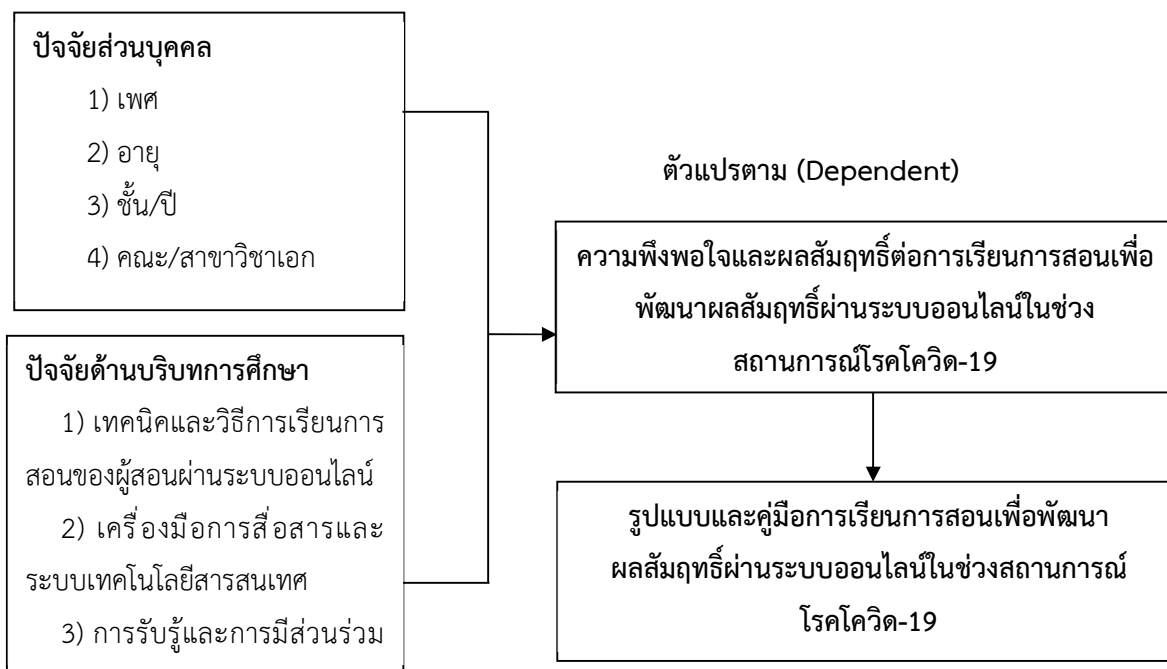
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังใช้ระบบออนไลน์ระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีคือการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) นักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 1-4 131 รูป/คน 2) นักศึกษา คณะศาสนาและปรัชญา ชั้นปีที่ 1-4 45 รูป/คน และ 3) นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 1-4 63 รูป/คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์สอน 22 รูป/คน รวม 261 รูป/คน ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาค่าพารามิเตอร์กับประชากรทั้งหมด ในการเก็บข้อมูลการวิจัยในเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ประชากรทั้งหมดมาศึกษา ทั้งนี้เพราะประชากรมีหลักร้อยและผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งหมด การกำหนดศึกษาค่าพารามิเตอร์และแปรผลการวิจัยผ่านสถิติค่าพารามิเตอร์ (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 รูป/คน ประกอบด้วย 1) บุคลากรในมหาวิทยาลัย ได้แก่ผู้อำนวยการวิทยาลัย, อาจารย์ผู้สอน

, ฝ่ายจัดการศึกษา, และเจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ รวม 5 รูป/คน 2) นักศึกษาภาคปกติ 3 รูป/คน และ นักศึกษาภาคพิเศษ 2 คน 3) ผู้ปกครองนักศึกษา 3 คน และคณะกรรมการประจำวิทยาลัย 2 คน ส่วนการ สัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 4 รูป/คน 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 7 รูป/คน 3) นักศึกษา 7 รูป/คน 4) ผู้ปกครองนักศึกษา 7 คน โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้ใน องค์ประกอบของงานวิจัยและความเหมาะสม (ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543)

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

การสร้างแบบสอบถาม กระบวนการสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีข้อคำถามที่ครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบททางการศึกษา 9 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการ เรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 2) ด้านปรัชญาการศึกษา 3) ด้านรูปแบบการสอนของ จอยซ์และเวล 4) ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ 5) ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ 6) ด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 7) ด้านรูปแบบการสอน 8) ด้านรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ 9) ด้าน การสอนออนไลน์

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ โดยการสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ มีข้อ คำถามที่ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ 1) เทคนิคและวิธีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ 2) เครื่องมือการ สื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) การรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์ 4) ระบบ และปรัชญาการศึกษา 5) พัฒนาการทางสติปัญญา 6) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

การตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (reliability) และความเที่ยงตรง (validity) ของเครื่องมือวิจัยพร้อมประเมินค่า IOC หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็นและโดยรวมอยู่ระหว่าง 0.7–1.00 แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข และ นำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสมบูรณ์แล้ว นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ นักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง ด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอนุมัติก่อนแจกแบบสอบถามในพื้นที่จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านลิงค์ในระบบออนไลน์ จำนวน 261 ชุด ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสนทนา ผ่านระบบออนไลน์ (Online) จำนวน 15 รูป/คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้วิธีการกำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง (specific) จำนวน 25 รูป/คน (ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของประเด็นคำถามต่าง ๆ กรณีที่จำนวนแบบสอบถามขาดความสมบูรณ์จำนวนเท่าใด ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และแจกแบบสอบถามเพิ่มเติมจำนวนเท่าที่ขาดไป และดำเนินการตามขั้นตอนการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ชั้น/ปี และคณะ/สาขาวิชาเอก แปลค่าข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 สถิติที่ใช้ เช่น สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยรวม พารามิเตอร์ (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การตรวจสอบค่าคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด การตรวจสอบค่า t ค่า df และค่า Sig ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอธิบายผลเชิงพรรณนา

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งเวลา การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งสถานที่ การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งบุคคล

การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลในเชิงคุณภาพ (qualitative data) การสรุปและประมวลผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิง ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการตีความใน 3 ลักษณะ ได้แก่ วิเคราะห์เชิงพรรณนา วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (μ 4.00) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มีค่าเฉลี่ย (μ 3.86) และรองลงมา คือ ด้านปรัชญาการศึกษา มีค่าเฉลี่ย (μ 3.80) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ด้านเทคนิคและวิธีการเรียนการสอนควรประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายการเรียน 2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน 3) การจัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสม 4) การสร้างข้อผูกมัดให้กับตัวเอง 5) การบันทึกเวลาเรียน 6) การตั้งกระทู้พูดคุยจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ 7) การลำดับกระบวนการเรียนที่ชัดเจน และ 8) การบริหารจัดการเวลาอย่างเหมาะสม ด้านเครื่องมือการ

สื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ 1) ระบบ Cloud Computing 2) ระบบ Mobility Devices 3) Social Network และ 4) ระบบ Internet of Things (IoT) ด้านการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์ สามารถสะท้อนผ่านระบบสารสนเทศ 6 ด้าน 1) Google Classroom 2) Plook Classroom 3) Nearpod 4) Edmodo 5) Schoology และ 6) Seesaw ด้านระบบและปรัชญาการศึกษา ประกอบด้วย 1) การเตรียมแผนการเอาไว้ล่วงหน้า 2) การแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการจดจำของนักเรียน 3) การใช้เสียงสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเข้าใจในการเรียนรู้ (ศาสตร์และศิลป์) 4) การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ช่วยสอน 5) การเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนอกชั้นเรียน และ 6) บูรณาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านพัฒนาการทางสติปัญญา สามารถสะท้อนผ่านในระบบ คือ 1) ความสามารถในการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบและจัดประเภทและจัดประเภทสิ่งแวดล้อมทุกชนิดที่อยู่รอบกาย และ 2) ความสามารถทางด้านภาษา การนับ การรู้ค่าของจำนวน และความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์รอบตัวทุกชนิด

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผลการวิจัย พบว่าด้านเทคนิคและวิธีการเรียนการสอนของผู้สอนผ่านระบบออนไลน์ ในปัจจุบันนี้ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กันอย่างหลากหลาย เพราะเป็นเครื่องมือที่มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพสูง และเหมาะสำหรับผู้เรียนที่จะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ด้านเครื่องมือการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดิจิทัลเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาเกือบทุกด้าน เช่น การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นต้น เพราะทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงาน ด้านการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์เป็นกระบวนการที่ผู้สอนได้จัดเตรียมเนื้อหา แบบฝึกหัด และกระบวนการวัดผล เป็นแบบออนไลน์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนจากสถานที่ใด ในเวลาใดก็ได้ที่มีความสะดวกและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีความพร้อมหลายด้าน เช่น ด้านเครื่องมือ ด้านโปรแกรมหรือแพลตฟอร์ม เป็นต้น ด้านระบบและปรัชญาการศึกษา การศึกษาไทยจะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติเป็นการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการ พร้อมมุ่งสังคมทุนปัญญาไทยและทุนปัญญาโลก โดยเน้นผลต่อผู้เรียนและมุ่งยกระดับแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพผ่านการพัฒนาและสร้างปัญญาชน 2 ระดับ ได้แก่ 1) ประชาเมธิ หมายถึง ประชาชนที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตใช้วิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิตมากกว่าการตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของตนเอง และ 2) ปราชญาธิติ หมายถึง ชนชั้นนำ ทางปัญญาของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นนักคิดทางปัญญาของสังคมกลุ่มนี้ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารและผู้ปกครองประเทศหรืออาจดำรงตำแหน่งหรือสถานะสังคมใด ๆ ก็ได้ ปราชญาธิติจะเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศและเป็นผู้นำด้านความคิดการพัฒนาคนยุคใหม่เพื่อมีชีวิตที่มีคุณภาพภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่และด้านพัฒนาการ

ทางสถิติปัญญประกอบด้วย ความพร้อมทางภาษาและคณิตศาสตร์ โดยมีความเข้าใจภาษา และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีความพร้อมทางการรับรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังใช้ระบบออนไลน์ระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยระบบออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.97 และกลุ่มก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 60.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.24 ค่าสถิติ t เท่ากับ 14.78 เมื่อพิจารณาระดับนัยสำคัญของตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มหลังเรียนด้วยระบบออนไลน์สูงกว่ากลุ่มก่อนเรียนด้วยระบบออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ อยู่ในระดับมาก อีกทั้งรายชื่อก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน ได้แก่ แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนแบบค้นพบ เป็นต้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่สรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านสติปัญญา ประกอบด้วยความพร้อมทางการเรียน ทั้งการเรียนทางภาษาและคณิตศาสตร์ โดยมีความเข้าใจภาษา และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีความพร้อมทางการรับรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนั้น ตามระดับความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ที่เน้นตามแนวทางประเด็นพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรภรณ์ เฟื่องสุข และคณะ (2558) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบบทเรียนออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” ที่พบว่า (1) ผลการวิเคราะห์ได้ 5 องค์ประกอบหลัก คือเนื้อหาบทเรียน ระบบการบริหารการเรียน การติดต่อสื่อสาร การสอบ/การวัดผลการเรียน และการทำให้เกิดความสัมพันธ์ (2) ผลการพัฒนาแบบบทเรียนออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้รูปแบบของบทเรียนออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาคือรูปแบบ 3C- 3E ซึ่ง 3C ได้แก่ เนื้อหา (content) การร่วมมือ (collaborate) และการสร้างสรรค์ ผลงาน (create) 3E ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (environment) การผสมผสานเทคโนโลยี (emerging technology) และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ (evaluation) และสอดคล้องกับ ชาลีสา จิตบุญญาพินิจ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง “ผลการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการใช้อีเลิร์นนิ่งในรายวิชา

เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ค่า (83.53/88.4) แสดงให้เห็นว่าบทเรียนรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในเรื่อง บทนำระบบสื่อสารข้อมูล การโอนถ่ายข้อมูล ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และ การนำประโยชน์ไปใช้ในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าในยุคปัจจุบันการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของนักเรียนปัจจุบันนี้นำสมัยสามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสมและนำข้อมูลที่ใส่ในโปรแกรมการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งมาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด การเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งนั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนและสามารถกลับไปยังบทเรียนเริ่มต้น

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

(1) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ด้านเทคนิคและวิธีการเรียนการสอนของผู้สอนผ่านระบบออนไลน์ ควรประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ในแต่ละวัน 2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน 3) การจัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสม 4) การสร้างข้อผูกมัดให้กับตัวคุณเอง 5) การจดโน้ตหรือการบันทึกเวลาเรียน 6) การตั้งกระทู้พูดคุยจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ 7) การลำดับขั้นตอนกระบวนการเรียนที่ชัดเจน และ 8) การบริหารจัดการเวลาอย่างเหมาะสม

(2) ด้านเครื่องมือการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ 1) ระบบ Cloud Computing 2) ระบบ Mobility Devices 3) Social Network และ 4) ระบบ Internet of Things (IoT)

(3) ด้านการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์ พบว่า การรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์ สะท้อนผ่านในระบบสารสนเทศ 6 ด้าน ดังนี้ 1) สารสนเทศ Google Classroom 2) สารสนเทศ Plook Classroom 3) สารสนเทศ Nearpod 4) สารสนเทศ Edmodo 5) สารสนเทศ Schoology และ 6) สารสนเทศ Seesaw

(4) ด้านระบบและปรัชญาการศึกษา สามารถสะท้อนผ่านระบบสารสนเทศ 6 ด้าน 1) การเตรียมแผนการเอาไว้ล่วงหน้า สำหรับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน 2) การแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการจดจำของนักเรียน 3) การใช้เสียงสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเข้าใจในการเรียนรู้ 4) การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ช่วยสอน และลองขอความช่วยเหลือจากทีมสนับสนุน 5) การเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนอกชั้นเรียน และ 6) บูรณาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(5) ด้านพัฒนาการทางสติปัญญา สามารถสะท้อนผ่านในระบบ คือ ประการที่ 1 ความสามารถในการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบและจัดประเภทและจัดประเภทสิ่งแวดล้อมทุกชนิดที่อยู่รอบกาย และประการที่ 2 ความสามารถทางด้านภาษา การนับ การรู้ค่าของจำนวน และความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์รอบตัวทุกชนิด

ทั้งนี้สอดคล้องกับ ถาวร ทิศทองคำ และสุทธิชา เพชรวิระ (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้ไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ” พบว่า การใช้ไลน์ในชั้นเรียน

ภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการใช้ไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการ ใช้ไลน์ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษในระดับมากที่สุด การใช้ไลน์ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ในการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและการใช้ไลน์ช่วยเพิ่มช่องทางเพื่อ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนรวมทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ช่วย เพิ่มบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นรวมถึงโอกาสในการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องและยัง ยืน อย่างไรก็ตามปัญหาของผู้เรียนคือการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตซึ่งในบางครั้งอินเทอร์เน็ตไม่ได้เชื่อมต่อ เครือข่าย ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารกับผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ จิตินา สว่างแจ้ง และสิรินธร ลินจินดาวงค์ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตรที่เน้นการสอนด้วยภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิผล.” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหาร สถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตรที่เน้นการสอนด้วยภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิผล (1) การ บริหารจัดการหลักสูตรการสอนฯ ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานสากลมีความสำเร็จมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ แข็งแกร่งการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีความพร้อมด้านการจัด อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การเลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนพร้อมสื่อการเรียนการสอน ที่เหมาะสม การนิเทศที่เป็นระบบและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานที่ดี (2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคาดหวังของผู้บริหาร ครูและผู้บริหารต่อการบริหารจัดการหลักสูตรการสอนที่เน้นภาษาอังกฤษใน สถานศึกษามีแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงกว่าผู้บริหารและครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (3)แนวทางในการบริหารจัดการฯ ควรมีกระบวนการให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรมากยิ่งขึ้น มีกระบวนการสรรหาและพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ต้องมีการปรับให้ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และมีความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง มีความ เชี่ยวชาญทั้งด้านหลักสูตรและภาษาอังกฤษอย่าง ลึกซึ้ง มีสภาพความพร้อมของอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียน การสอน ปลุกฝังให้ครูมีความคาดหวังต่อ ผู้เรียนให้มีระดับสูงขึ้นและมีกระบวนการติดตามผลการใช้ทักษะทางภาษาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ได้ข้อมูลมาด้วยสถานการณ์ที่จำกัดในการเก็บข้อมูล เชิงลึกและข้อมูลภาคสนาม เนื่องด้วยสถานการณ์โรคโควิด-19 การปรับตัวของสถานศึกษา คณาจารย์ นักเรียน นักศึกษาจึงเป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นและถูกจำกัดด้วยปัจจัยหลายประการ จึงไม่ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ แท้จริง แต่ได้ข้อมูลที่เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่หากเกิดสถานการณ์อย่างนี้ขึ้นอีกเราจะสร้างแนวทางการ จัดการเรียนการสอนอย่างไร สอนผ่านระบบออนไลน์อะไรบ้าง และควรมีการปรับหลักสูตรหรือสร้างหลักสูตร ใหม่อะไรบ้าง ที่จะตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนและสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และมีความ เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นได้ โดยประยุกต์ใช้ผลการวิจัยที่เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญนี้

3. ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธรผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ด้านเทคนิคและวิธีการเรียนการสอนของผู้สอนผ่านระบบออนไลน์ พบว่า การศึกษาในปัจจุบันนี้ได้นำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กันอย่างหลากหลาย เพราะมีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง ทำให้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่จะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา อย่างไร้ขอบเขตและไม่มีขีดจำกัด ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาใช้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและเพิ่มพูนสมรรถนะด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนและตอบสนองต่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2. ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ด้านเครื่องมือการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ดิจิทัลเทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ ความสามารถในงานด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว

3. ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ด้านการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระบบออนไลน์ พบว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นกระบวนการที่ผู้สอนได้จัดเตรียมเนื้อหา แบบฝึกหัด และการวัดผล เป็นแบบออนไลน์ผู้เรียนสามารถจะเรียนจากสถานที่ใดในเวลาใดก็ได้ที่มีความสะดวกและเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือประกอบเพื่อให้การสื่อสารสมบูรณ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องมีความพร้อมหลายด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องมือ ด้านโครงข่าย ด้านโปรแกรมหรือแพลตฟอร์ม ด้านเนื้อหาและด้านความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน ดังนั้น จึงควรสำรวจความพร้อมเหล่านี้กับนักศึกษาก่อน และร่วมกันหาทางออกหากเกิดความไม่พร้อม อาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องคอยสำรวจความไม่สะดวกของนักศึกษาและพร้อมจะให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารแบบกระตุนหันที่ไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน

4. ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ด้านระบบและปรัชญาการศึกษา พบว่า การศึกษาไทยจะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างคน สร้างงานและสร้างชาติเป็น การศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการ พร้อมมุ่งส่งเสริมทุนปัญญาไทยและทุนปัญญาโลก โดยเน้นผลต่อผู้เรียน และมุ่งยกระดับแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพผ่านการพัฒนาและสร้างปัญญาชนโดยปัญญาชนดังกล่าวมี 2 ระดับ ได้แก่ (1) ประชาเมธิ หมายถึง ประชาชนที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตมากกว่าการตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และ (2) ปราชญ์ธิดา หมายถึง ขนชั้นนำทางปัญญาของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นนักคิดทางปัญญาของสังคม ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารและผู้ปกครองหรืออาจดำรงตำแหน่งอาชีพสถานะสังคมใด ๆ ก็ได้

ปราชญ์อภิปติจะเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศและเป็นผู้นำด้านความคิดของบ้านเมืองการพัฒนาคนไทยยุคใหม่เพื่อมีชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมไทยยุคใหม่ภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่

5. ผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ด้านพัฒนาการทางสติปัญญา พบว่า องค์ประกอบด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ความพร้อมทางการเรียน ทั้งการเรียนทางภาษาและคณิตศาสตร์ โดยมีความเข้าใจภาษา และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีความพร้อมทางการรับรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ ธนวรรณ เจริญนาน และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่องการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom ผลการทดสอบพบว่า (1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่องการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 81.79/89.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ประสิทธิภาพ 80/80 (2) คะแนนการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่องการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ กนกวรรณ สุภาราญ (2564) ได้นำเสนอบทความเรื่อง “ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่” ไว้ว่าครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้นักเรียนต้องมีการปรับตัวและเตรียมทักษะการจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันทั่วทั้งที่ ได้แก่ (1) การรู้เท่าทันการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการสร้างสรรค์ ซึ่งครูต้องมีทักษะการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันให้เหมาะสมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น ความเข้าใจเรื่องลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา การออกแบบเนื้อหาและช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับแอปพลิเคชัน รวมถึงถ่ายทอดทักษะการใช้งานเทคโนโลยีให้กับนักเรียนเพื่อให้ใช้เป็นและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการสอนได้ (2) ทักษะการสื่อสารที่หลากหลาย ชัดเจน ตรงประเด็นและเข้าใจง่ายโดยการใช้ตัวอย่างสื่อออนไลน์ เพิ่มความถี่ในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองอย่างเหมาะสมเพื่อให้พัฒนาไปพร้อมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นร่วมกันเพื่อจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และครูยังต้องบริหารและจัดเวลาการเรียนที่ยืดหยุ่นแต่มีประสิทธิภาพถ่ายทอดสาระสำคัญของบทเรียนและการประยุกต์ใช้เป็นหลัก ตลอดจนปรับแนวทางประเมินผลและให้คำแนะนำที่มีคุณภาพและเหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมการและฝึกทักษะของครูให้มีความพร้อมในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งความกระตือรือร้นในการจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุด

อนึ่ง ผลการวิจัยจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในครั้งนี้ โดยภาพรวมจะได้ผลผลสัมฤทธิ์พื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เพราะเพิ่งเกิดสถานการณ์ใหม่ๆ อาจารย์และนักศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยจึงต้องปรับตัวและประยุกต์ใช้ระบบออนไลน์ทางการศึกษาในยุค new normal นี้ ในสถานการณ์เช่นนี้ก็ส่งผลทำให้อาจารย์และนักศึกษาสามารถใช้ระบบออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย เกิดบทเรียนออนไลน์ สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมกับ

สถานการณ์ แม้จะเพราะเหตุการณ์บังคับ รวมถึงหลักสูตรก็มีการปรับตัวเป็นระบบออนไลน์ หลักสูตรออนไลน์ ระบบนานาชาติ หลักสูตรนานาชาติมากขึ้น เพื่อที่จะได้สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนที่แท้จริง

4. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังใช้ระบบออนไลน์ระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยระบบออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ญัตติพร ตินเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2559) ที่ศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิด แบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย.” ผลการวิจัยพบว่าในขั้นตอนของการประเมินนั้นมีความสำคัญมาก เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด แบบ MOOC ดังนั้น การให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจะสามารถนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการตรวจสอบย้อนกลับถึงขั้นตอนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานว่าขั้นตอนไหนควรพัฒนา ปรับปรุงหรือขั้นตอนไหนมีการดำเนินการที่ดีแล้ว และควรมีการประเมินในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน การประเมินรายวิชา ประเมินระดับหลักสูตร และยังพบว่า ด้านการประเมินการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย ควรอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของสำนักงานการอุดมศึกษา (สกอ) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอว่าให้มีการประเมินในทุก ๆ ขั้นตอน และให้ความสำคัญกับการประเมินในการจัดการเรียนการสอนมากเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัย หลักสูตร และคณาจารย์ควรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนการจัดการ ศึกษาอย่างแท้จริง เพราะการศึกษาจะสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้

1.2 สถานการณ์โรคโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ในทางตรงกันข้ามก็ได้ สร้างประสบการณ์และอาชีพใหม่ ๆ ที่หลากหลาย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรมีปรับตัวแบบ 360 องศา

1.3 การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการเพิ่มหัวข้อหรือปัญหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะ อาศัยอยู่ร่วมกันกับชุมชนอื่น ๆ ในโลกอย่างสันติ

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในอนาคต และเป็นทางออกให้กับการศึกษาไทยเมื่อเกิดสถานการณ์โรคระบาดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 On อันได้แก่ Online, On Air, On Hand, และ On Site ว่าได้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2564). **ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่**. สืบค้น 23 สิงหาคม 2564 จาก: <https://www.educathai.com/knowledge/articles/372>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564 จาก: <https://www.moe.go.th>.
- จิตติภา สว่างแจ้ง, สิริธร สิ้นจินดาวงศ์. (2559). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตรที่เน้นการสอนด้วยภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิผล. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 11 ประจำปี 2558. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชาลิสา จิตบุญญาพินิจ, ประสงค์ ประณีตพลกรัง.(2559). ผลการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติมหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 11 ประจำปี 2559. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐพล ทีปสุวรรณ. (2563). **แถลงการณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการเรียนการสอนช่วง COVID-19**. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2564 จาก <http://covid19.medu.go.th/?p=253>.
- ณัฐภัทร ดิณเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2559). **การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ถาวร ทิศทองคำ, สุทธิชา เพชรวิระ. (2559). การใช้ไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. **วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทิพา ดวงตาเวียง.(2548). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนตามปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธนวรรณ เจริญนาน, สิริยุพิน ศุภรัตน์ชัชวาล และปริญญญา ทองสอน. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่องการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารศึกษา มมธ.**, 7(1).
- ธนิศา เทพอินทร์. (2564). **เกษตรมีโออาซีฟ**. สืบค้น 6 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.google.com/search?client=firefox-b>.
- ธีรวิทย์ เอกกุล.(2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1.อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์และชนิดา พิลาลัย.(2563) **นวัตกรรมการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบที่ส่งเสริมทักษะการคิด**. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. 21(2). หน้า 35-52.

- เลิศสุขุม ปังสุด.(2565). แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย**. 4(3), หน้า 57-73.
- วัชรภรณ์ เฟื่องสุข, อังคณา กรัณยาธิกุลและ ชาตรี เกิดธรรม. (2558). การพัฒนารูปแบบบทเรียนออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. **ว. วิจัยสมาคมห้องสมุด**, 8(2).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.(2558). **สรุปผลการวิจัย PISA2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเร่งรัดแก้ไข. สืบค้น 15 กันยายน 2564 จาก <https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts>.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2545). **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2556). ความก้าวหน้าและการได้มาของกรอบการประเมินคุณภาพภายนอก : รอบสี่. **จุลสาร สมศ.** กรุงเทพฯ: บริษัทแปลนพรีนติ้ง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.(2561). **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580**. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อมรวิรัช นาครทรรพ.(2542). **บทเรียนของแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์โครงการการศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์.
- Dixon, W.B. (1992). **An exploration study of self-directed learning readiness and pedagogical expectation about learning among built immature learners in Michigan**. Dissertation Thesis, Ph.D. Michigan: Michigan State University.
- Klaus Schwab. (2018). **The global competitiveness reports. 2017-2018** Geneva: SRO-Kundig Press.
- Knowles, M.S. (1975). **Self-directed learning: A guide for learners and teachers**. New York: Association Press.